

ЋЕЛЕ КУЛА

1/3/2016

Турских извора о Ћеле кули готово да и нема, а данашњи званични подаци кажу овако: У битци на Чегру је погинуло око 6000 турских војника и око 3000 србских устаника на челу са Војводом Стеваном Синђелићем.

Након битке нишки Хуршид паша огорчен због великог губитка је наредио да се главе устаника одеру и узидају у кулу као опемена Србима, а коже напуне сламом (негде кажу памуком) и пошаљу у Цариград. Неко је израчунао да је узидано укупно 952 лобање, а да је од тог броја данас преостало 58 лобања. Један од најранијих описа је дао београдски лицеј Исидор Стојановић који пише да је брижљиво прегледао остатке куле и да је избројао са северне стране 123 главе, са западне 103, са источне 105 и са јужне 180, укупно 511 глава.

Опет неки мало старији подаци износе тврдње да је на Чегру погинуло око 10.000 турских војника и преко 3000 србских. Забележено је и казивање неког србског хације о начину сакупљања и припремања лобања за изградњу куле. Нишки паша је одмах након битке давао по 25 гроша за сваку србску главу, па наредио ћурчијама да их одеру... Како време пролази као да се број устаника и турака смањује, а сама важност битке заборавља. Шта о Ћеле кули пише француски песник и путописац Алфонсо Де Ламартин?

ЛАМАРТИН О 15.000 УЗИДАНИХ СРБСКИХ ГЛАВА У ЋЕЛЕ КУЛИ

Те 2009. године се низом свечаности и других манифестација обележила двестота годишњица боја на Чегру, једног од најзначајних догађаја из Првог србског устанка. Уз кратке напомене и дивљења вредна херојска дела тих Синђелића јунака, изнео бих неке нове податке о чему се мало или готово уопште и незна у нашем народу па и у стручним круговима.

Наиме, сведоци смо неког чудног тренда где се све чешће измишљају и преувеуичавају насиља и зла које су наводно починили Срби, уз често изношење ноторних лажи и неистина којима се умањују наше жртве побијене и сатиране у систематском геноциду који је вршен над нашим народом. У том контексту је писан овај чланак; конкретно ради сазнања истине о броју узиданих глава Срба у Ћеле кули, који је и данас јединственом споменик зверства, дивљаштва и бестијалности једног народа, његове државе и власти.

Дакле, реч је о броју узиданих лобања у познатој Ћеле кули који је у књизи „Пут на исток“ у одељку „Белешке о Србији“ навео познати француски путописац, песник и академик Алфонс де Ламартин. Кроз тај одељак Европа је први пут била обавештена о овом стравичном споменику након 24 године од његове изградње.

Наиме, враћајући се из Цариграда преко Ниша за Србију 1833. године Ламартин је угледао широку белу кулу која се уздизала у сред равнице и те је према којој кренуо. У вези са том кулом записао је следеће:

„Стаза ме је к њој водила; ја јој приђем ближе и давши једном турском детету што је ишло са мном свога коња да га придржи, седох у хлад од куле да мало отпочинем. Тек што сам сео, кад подигавши очи на споменик у чијем сам хладу био, видех да су његови зидови, за које ми се учинило да су од мрамора или од белог камена, **начињени од правилних слојева људских лобања. Те лобање и та човјечија лица, огуљена и побелела од кише и сунца; може бити петнаест до двадесет хиљада; облепљена са мало малтера, образовала су потпуно славолук** (болд Р. Р.) који ме је заклањао од сунца; на некима је још заостала коса и лепрша се на ветру као лишај или маховина; јак и свеж поветарац дувао је с планина и продирући у многобројне шупљине глава, лица и лобања, изазивао у њима жалостиво и тужно звиждање.

Никог није било да ми објасни тај дивљачки споменик

Више турских коњаника који су дошли из Ниша да ме допрате у варош, рекоше ми да су то **главе 15.000 Срба** које је поубијао паша у последњем српском устанку.

...Ја поздравих оком и срцем остатке тих јуначких људи, чије су одсечене главе постале камен темељац њихове отаџбине. Србија у коју ћемо да ступимо, сада је слободна и песма слободе и славе одјекивала је у кули Срба који су умирали за своју земљу. Ускоро ће и Ниш бити њихов.

Нека сачувају овај споменик: Он ће научити њихову децу шта вреди независност једног народа, показујући им по коју су је цену њихови очеви откупили...”

(Видети: Р. Дамјановић, Н. Томић, С. Ћопић, Србија – српски народ, српска земља, српска духовност у делима страних аутора, Итака, Београд, 1997. с.162.)

То је дакле записао у свом дневнику Алфонс де Ламартин, јуна 1833. године.

У нашој литератури и у редовним објашњењима у броју узиданих глава тих чегарских јунака спомиње се број од 952 главе (односно 956 глава), а никако се не говори о тих 15-20.000 глава које наводи Ламартин и Турци из његове пратње. **Треба напоменути да су Турци на Чегру претрпели необично велике губитке, те да су из освете не само одсекли главе тих наших јуначких Срба, већ да су давали награде за сваку одсечену и донешену србску главу у Ниш где су их откупљивали за ситан турски новац. Посебно су се у том покољу по србским селима истакли шиптари упадајући у куће, хватајући и убијајући наше људе да би њихове одсечене главе трпали у кола и возили у Ниш да их продају Турцима.**

Тако је сакупљено оних 15.000 (а можда и више) глава од којих је највероватније направљена нека врста турске „осветничке тријумфалне капије“ сводног типа на шест стубова по њиховој градитељској карактеристици. Како веома јасно наводи Ламартин да је од тих лобања образован, односно направљен потпун славолук испод које се био заклонио од Сунца, то је заиста и био такав објекат који се временом урушио, да би остао само један од тих стубова као симбол стравичног и у свету јединственог израза дивљаштва и бешчашћа турске војске.

Фото галерија: кликните на слику за увећање

Међутим, када се год спомене овај број узиданих лобања по Ламартину, онда уследе „оправдања“ да је он из неког осећања „националног романтизма“ преувеличао тај број. Ово објашњење делује толико неверљиво тим пре што се овде не ради о увеличавању од рецимо једном до два пута, већ се овде ради о **разлици од око 15 - 20 пута.**

То никако не може бити израз његовог романтичарског преувеличавања, поготово када тај податак о споменутом броју узиданих лобања потврђују и Турци из Ламартинове пратње.

С друге стране, треба имати у виду традиционално добре односе Турске и Француске и по том основу могућност накнадног договорног умањивања броја побијених Срба и узиђивања њихових глава у Ћеле кулу кроз неке изразе претераног романтичарског заноса Алфреда де Ламартина.

Уједно, мора се имати у виду и постојање не мале заблуде о наводним великим, традиционално добрим и плодним односима Кнежевине односно Краљевине Србије са Француском. Наиме, вредно је истаћи следеће примере који то потврђују.

Подсетимо се само оних топовских граната француске израде које је српска војска чекала за почетак против офанзиве у Колубарској бици, а које су не случајно, биле дуже за 2 мм тако да нису могле бити употребљене.

Под хитно је та муниција враћена и Ниш на делаборацију и скраћивање чаура па поново доведена на фронт за предстојећу битку.

Француска је уједно нудила Бугарској целу источну Србију само да она пређе на страну сила Антанте.

Још бољи пример негативног става је била чињеница да Француска уопште није желела да помогне у спасавању изнурене и исцрпљене српске војске након извлачења преко Албаније и њеног изласка на Јадранско море све док руски цар Николај није запретио да ће потписати сепаратни мир са Немачком уколико не прихвати и не превезе нашу војску на територију Грчке, острва Видо и Крф.

Приликом пробоја Солунског фронта и ослободилачке офанзиве славне српске војске, Французи су све чинили да та офанзива иде спорије али са основним циљем да би се створило више времена за организовање одбране бугарске и немачке војске које су се повлачиле пред нашом војском. Тако би наша војска имала веће губитке, отупљивала нападну моћ и долазила у теже ситуације извршења својих ратних планова и операција, омогућујући француским трупама веће учешће и вероватне накнадне политичке и друге уцене за ослобође Србије и осталих српских и југословенских територија.

Треба подсетити да ни до данас није разјашњено убиство нашег Витешког краља Алаксандра Карађорђевића у Марсељу, и да су сва релевантна документа у вези са овим атентатом трајно стављена ад акта.

Поред тога, након завршетка Првог светског рата, Француска је испоставила Српској влади рачун који је био шест пута већи од онога који је по прецизној евиденцији купљеног наоружања, војне опреме и свакојаке друге помоћи, имала наша тадашња влада где је урачунат и последњи завој или метак. На запрепашћење и протесте српске владе да то није у реду, некако је смањен тај износ, али ипак тако да је наша нова држава платила три пута већу цену од оне која је реална била.

Из новијег периода, ваља подсетити да је Француска предњачила у сатанизацији српског народа пред агресију НАТО на СРЈ.

Дакле, о томе да је постојао неки роматичарски занос и нереална процена код Ламартина, нема ни говора. Све је он тачно описао.

На нама је учинимо све да се о овом, али и бројним другим сумњивим примерима поставимо одговорно и часно, достојно мотива, узрока и броја пострадалих Срба. Јер уколико се не цене своје жртве, страдања, борбе и успеси, онда је не реално очекивати од других да нас поштују. Ово је поготово опасно због тога што се таквим ставом нецењења својих жртава на неки начин солидаришемо са непријатељима, те путем неке невидљиве духовне силе навлачимо клетву над властитим животима, приликама, недаћама и изазовима.

Значајно је напоменути да је Митхад паша који је управљао нишким пашалуком у другој половини 19. века, хтео да поруши Ћеле кулу, али су му се супротставили нишки Турци. Данашњи остаци Ћеле куле са преосталих 58 лобања се брижљиво чувају о чему посебно води рачуна нишки Народни музеј и цео град.

Аутор: Др Раде С. Н. Рајић, извор: svarog.blog.rs